

CONSILIUL AUDIOVIZUALULUI AL REPUBLICII MOLDOVA

DIRECȚIA CONTROL SERVICII MEDIA AUDIOVIZUALE

RAPORT DE CONTROL

„Moldova-1”

TURUL II AL ALEGERILOR LOCALE GENERALE DIN 19 NOIEMBRIE 2023

Prin Decizia nr. 335 din 20 octombrie 2023, Consiliul Audiovizualului al Republicii Moldova (în continuare – CA) a solicitat inițierea controlului cu privire la respectarea prevederilor art. 13 din Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova, în cadrul principalului program de știri în orele de maximă audiență de seară și/sau emisiuni de informare electorală, precum și ale art. 89 și 90 din Codul electoral, de către serviciile media audiovizuale de televiziune incluse în lista „must carry” și de către furnizorii de servicii media de televiziune naționale generaliste sau de știri, care au declarat că vor reflecta alegerile locale generale din 05 noiembrie 2023, începând cu 23 octombrie 2023.

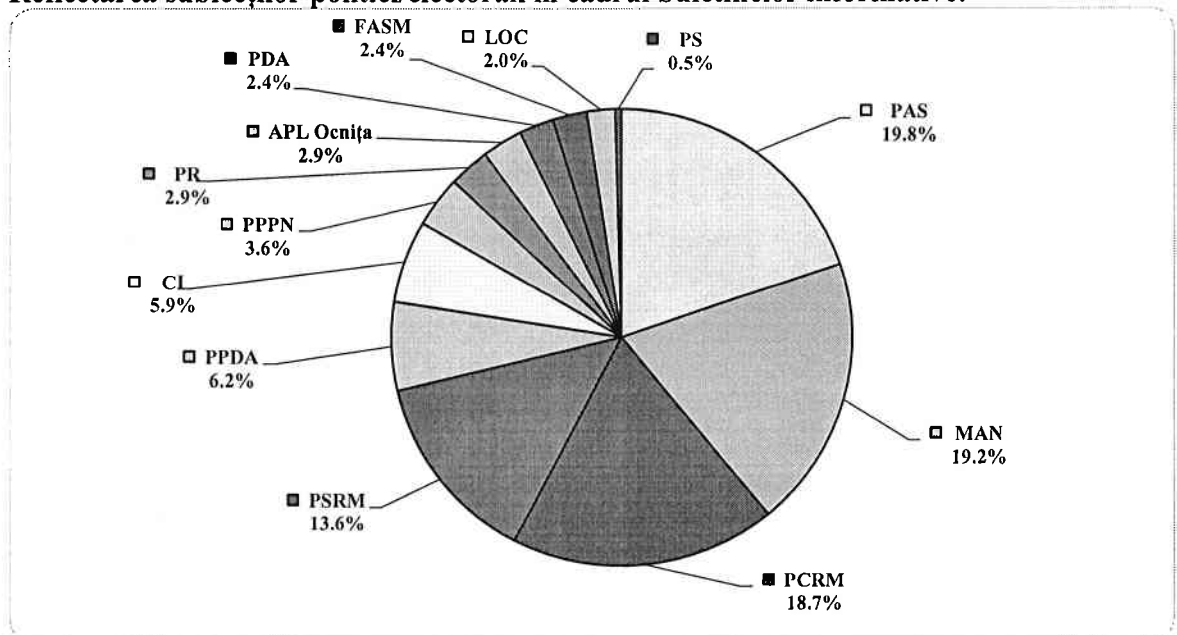
În cadrul controlului a fost supus verificării principalul buletin de știri al zilei și programele de informare electorală din prime-time-ul de seară, pentru perioada 06 – 12 noiembrie 2023.

În conformitate cu prevederile art. 75 alin. (4) lit. a) și art. 83 alin. (3) lit. a) din Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova nr. 174/2018 (în continuare – CSMA), art. 90 alin. (15) și (16) din Codul electoral nr. 325/2022, CA a efectuat controlul serviciului media audiovizual public de televiziune „Moldova-1”, la capitolul respectării prevederilor art. 13 din CSMA și cele ale art. 89 și 90 din Codul electoral, în baza înregistrărilor captate de la un operator IPTV (Moldtelecom) și stocate pe serverul CA.

În perioada 06 – 12 noiembrie 2023, serviciul media audiovizual public de televiziune „Moldova-1” a difuzat, în buletinele de știri de la ora 21:00 (limba de difuzare: română), 18 știri cu caracter politic, social și electoral, în cadrul cărora au fost reflectați 13 subiecți politici/electorali și 8 concurenți electorali. De asemenea, a fost mediatizată și activitatea Comisiei Electorale Centrale.

1.1. Subiecți politici/electorali

Reflectarea subiecților politici/electorali în cadrul buletinelor informative:

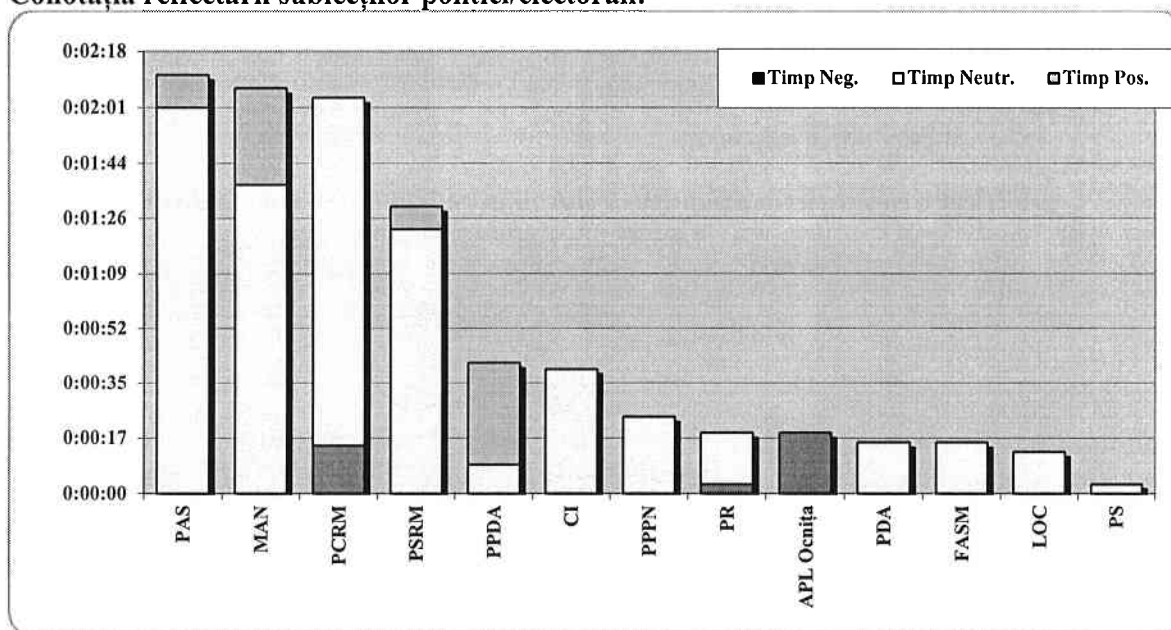

Detaliere:

Nr.	Subiecți politici/electorali	Timp total	Conotație		
			pozitivă	neutră	negativă
1.	Partidul Acțiune și Solidaritate (PAS)	02 min. 11 sec.	10 sec.	02 min. 01 sec.	0 sec.
2.	Mișcarea Alternativa Națională (MAN)	02 min. 07 sec.	30 sec.	01 min. 37 sec.	0 sec.
3.	Partidul Comuniștilor din Republica Moldova (PCRM)	02 min. 04 sec.	0 sec.	01 min. 49 sec.	15 sec.
4.	Partidul Socialiștilor al Republicii Moldova (PSRM)	01 min. 30 sec.	07 sec.	01 min. 23 sec.	0 sec.
5.	Platforma Demnitate și Adevăr (PPDA)	41 sec.	32 sec.	09 sec.	0 sec.
6.	Candidat independent	39 sec.	0 sec.	39 sec.	0 sec.
7.	Partidul Politic „Partidul Nostru” (PPN)	24 sec.	0 sec.	24 sec.	03 sec.
8.	Partidul Renaștere (PR)	19 sec.	0 sec.	0 sec.	19 sec.
9.	APL Ocnîța	19 sec.	0 sec.	0 sec.	19 sec.
10.	Partidul „Democrația Acasă”	16 sec.	0 sec.	16 sec.	0 sec.
11.	Forța de Alternativă și Salvare a Moldovei (FASM)	16 sec.	0 sec.	16 sec.	0 sec.
12.	Liga orașelor și comunelor (LOC)	13 sec.	0 sec.	13 sec.	0 sec.
13.	Partidul Schimbării (PS)	03 sec.	0 sec.	03 sec.	0 sec.

Volumul total de timp acordat subiecților politici/electorali a constituit 11 min. 02 sec., dintre care, de cea mai mare pondere de reflectare a beneficiat PAS – 19,8% (02 min. 11 sec.), urmat de MAN – cu 19,2% (02 min. 07 sec.) și PCRM – cu 18,7% (02 min. 04 sec.), iar cea mai mică mediatizare a avut-o PS – cu 0,5% (03 sec.).

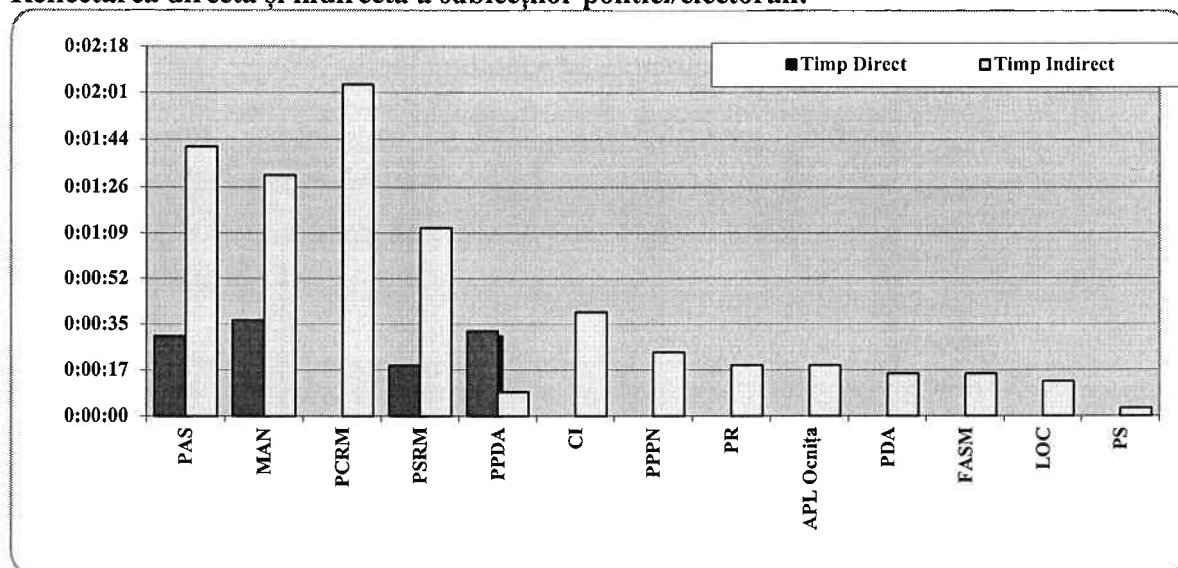
Conotația reflectării subiecților politici/electorali:

Conotația reflectării majorității subiecților politici/electorali a fost într-o tonalitate neutră. PAS, MAN, PSRM și PPDA au fost reflectați și pozitiv datorită mesajelor de mulțumire, după anunțarea rezultatelor alegerilor locale generale din 05 noiembrie 2023. PR și APL Ocnîța au fost reflectați și negativ din cauza tentativei Irinei Lozovan și a soțului acesteia, care este și consilier raional la Ocnîța, de corupere a primarului din Ocnîța, fiind implicați în finanțarea ilegală a Partidului

Renaștere. Reflectarea negativă a PCRМ este cauzată de nerespectarea de către Diana Caraman a regulamentului serviciului media audiovizual public de televiziune „Moldova-1” privind desfășurarea dezbaterilor. În acest sens, membra CA, Larisa Turea, a declarat că „Diana Caraman a fost cea care nu și-a respectat alegătorii, pentru că condițiile erau deja expuse și în principiu nu îi păsa cum va fi înțeleasă sau nu”.

Reflectarea directă și indirectă a subiecților politici/electorali:

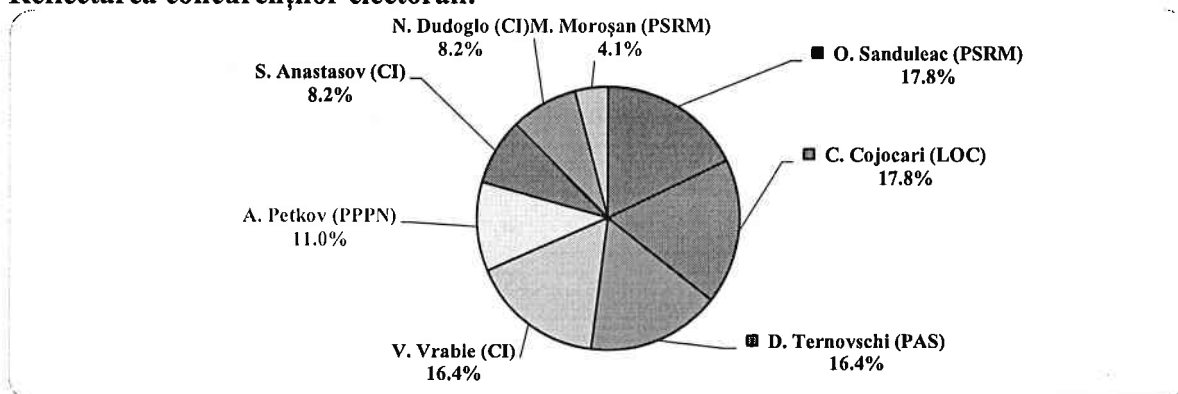

Toți subiecții politici/electorali au beneficiat de apariții indirecte, iar PAS, MAN, PSRM și PPDA și de cele directe.

1.2. Concurenți electorali

În perioada de raport 06 – 12 noiembrie 2023, serviciul media audiovizual public de televiziune „Moldova-1” a reflectat activitatea a 8 concurenți electorali.

Reflectarea concurenților electorali:

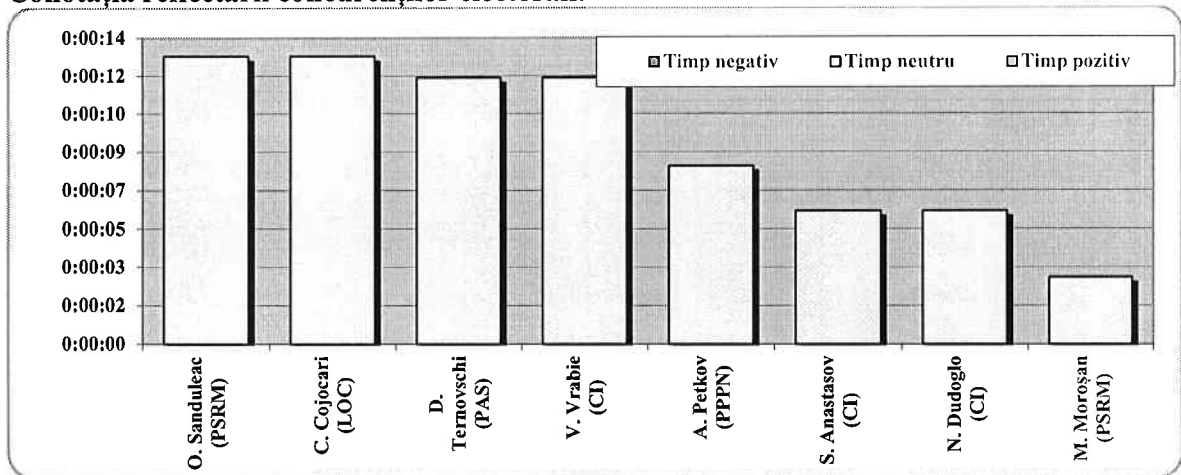
Detaliere:

Nr.	Concurenți electorali	Timp total	Conotație		
			pozitivă	neutră	negativă
1.	O. Sanduleac (PSRM)	13 sec.	0 sec.	13 sec.	0 sec.
2.	C. Cojocari (LOC)	13 sec.	0 sec.	13 sec.	0 sec.
3.	D. Ternovschi (PAS)	12 sec.	0 sec.	12 sec.	0 sec.
4.	V. Vrabie (CI)	12 sec.	0 sec.	12 sec.	0 sec.
5.	A. Petkov (PPPN)	08 sec.	0 sec.	08 sec.	0 sec.

6.	S. Anastasov (CI)	06 sec.	0 sec.	06 sec.	0 sec.
7.	N. Dudoglo (CI)	06 sec.	0 sec.	06 sec.	0 sec.
8.	M. Moroșan (PSRM)	03 sec.	0 sec.	03 sec.	0 sec.

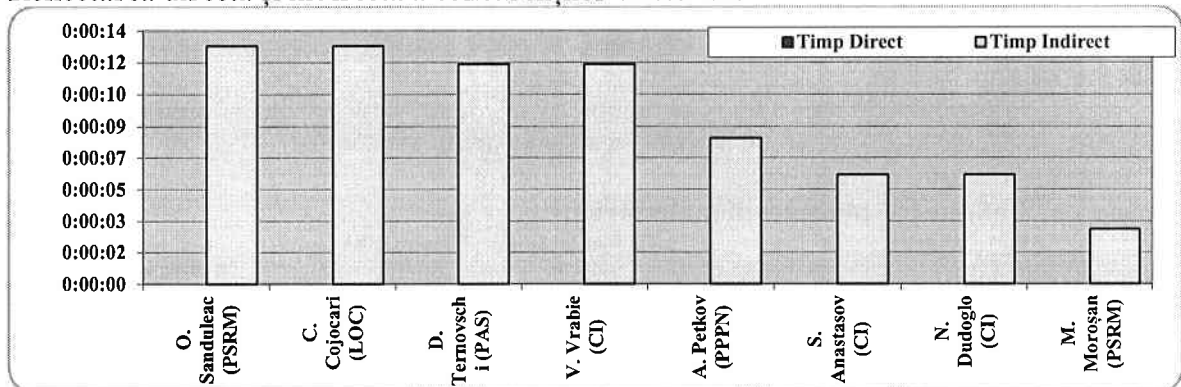
Volumul total de timp acordat concurenților electorali a constituit 01 min. 13 sec., dintre care, de cea mai mare pondere de reflectare au beneficiat O. Sanduleac (PSRM) și O. Cojocari – cu 17,8% (13 sec.), urmați de D. Ternovschi (PAS) și V. Vrabie (CI) – cu 16,4% (12 sec.), iar cea mai mică mediatizare a avut-o M. Moroșan (PSRM) – 4,1% (03 sec.).

Conotația reflectării concurenților electorali:

Toți concurenții electorali au fost reflectați neutru.

Reflectarea directă și indirectă a concurenților electorali:

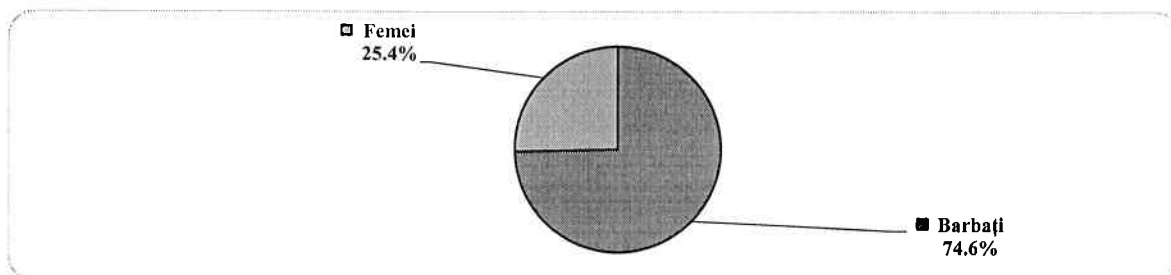
Toți concurenții electorali au beneficiat de apariții indirecte.

În urma controlului programelor de informare electorală, au fost atestate următoarele rezultate:

Serviciul media:	„Moldova-1”
Programul:	„În context”, ediție specială
Data difuzării:	06 noiembrie 2023
Ora difuzării:	19:00
Durata programului:	37 min. 37 sec.
Moderatorul programului	Radu Osipov
Invitații programului	Nicolae Negru, editorialistul Ziarului Național și Alexandru Berlinschi, secretarul Comisiei Electorale Centrale.

Subiectele abordate:	Alegerile locale generale, rezultatele, câștigul lui Ion Ceban, tentative de fraudă etc.
Comentarii:	În cadrul programul invitații au discutat despre organizarea și desfășurarea alegerilor locale generale din 05 noiembrie 2023, în contextul războiului Rusiei împotriva Ucrainei. Alexandru Berlinchii a prezentat constatările Comisiei Electorale Centrale referitoare la alegeri repetate, rezultatele observatorilor internaționali, încercări de fraudare a alegerilor, atacul asupra sistemului informațional, planificarea îmbunătățirilor procesului electoral. Nicolae Negru s-a referit la retragerea din cursa electorală a Partidului „Șansă”, preferințele ideologice și geopolitice ale alegătorilor, rezultatele partidelor pro-europene, reacția Federației Ruse la rezultatele alegerilor locale.
Concluzii:	Nu au fost comise derogări de la art. 89 și 90 din Codul electoral nr. 325/2022.

1.3. Categoria gender

Conform datelor diagramei cota bărbaților este de 74,6% (06 min. 37 sec.), iar cota femeilor – de 25,4% (02 min. 15 sec.).

II. ACCESUL PERSOANELOR CU DEFICIENȚE DE AUZ ȘI VĂZ LA SERVICIILE DE PROGRAME AUDIOVIZUALE CU CARACTER ELECTORAL

Serviciul media audiovizual public de televiziune „Moldova-1” a asigurat accesibilitatea persoanelor cu deficiențe de auz și vâz prin titrare sincron a buletinelor de știri de la ora 21:00.

În perioada de control, serviciul media audiovizual public „Moldova-1”, la data de 06 noiembrie 2023, a difuzat 10 subiecte electorale: „Ceban a câștigat din prima”, „Ceban a făcut primele declarații”, „Au mulțumit alegători”, „Au votat pentru Europa”, „Rezultate preliminare”, „Și-au ales primarii”, „Profilul alegătorilor”, „Încălcări la alegeri”, „Alegerile au fost transparente” și „50 de euro pentru vot” și un subiect din 07 noiembrie 2023: „Corșicova scoasă din electorală”, care nu au fost încadrate în rubrici sau grupaje informative, evidențiate prin semnale acustice și vizuale unice. Totodată, este de menționat că, începând cu data de 08 noiembrie 2023 subiectele electorale au fost incluse în rubrica „Electorală 2023”.

Astfel, sunt relevante prevederile **art. 90 alin. (2) lit. a)** din Codul electoral nr. 325 din 08.12.2022: „În serviciile media audiovizuale, grupurile de inițiativă, concurenții electorali (candidații în alegeri), participanții la referendum, reprezentanții și persoanele de încredere ale acestora nu pot avea intervenții directe sau indirecte și nu pot fi vizați de terți în alte programe audiovizuale decât cele cu caracter electoral, stabilite expres în declarațiile politicilor editoriale ale furnizorilor de servicii media. Programe audiovizuale cu caracter electoral se consideră următoarele: programele de știri și actualități – rubricile sau grupajele informative, evidențiate prin semnale

acustice și vizuale unice, în care pot fi difuzate informații despre tehnica votării, sistemul electoral, alte aspecte ale procesului electoral, sondaje de opinie și activități de campanie ale grupurilor de inițiativă, ale concurenților electorali și ale participanților la referendum”.

La fel, potrivit **pct. 38** din Regulamentul privind reflectarea alegerilor de către instituțiile mass-media, se stipulează că: „În programele de știri și actualități, subiectele cu caracter electoral sunt incluse la rubrica specială „Electorală”, evidențiată prin semnale acustice sau vizuale unice la început și la final”.

III. ASIGURAREA INFORMĂRII CORECTE

În perioada de raport, „Moldova-1” a difuzat subiecte fără a indica sursa de proveniență a înregistrărilor:

- 06.11.2023** „Războiul Israel-Hamas” (21:18:49), „Zelenski: despre război și pace” (21:22:42), „Odesa bombardată din nou” (21:24:42) și „Italia, sub ape” (21:25:23).
07.11.2023 „Moldovenii vor fi evacuați” (21:16:49), „O lună de război Israel-Hamas” (21:17:24). „Se zdruncină scaunul lui Șor” (21:22:26) și „Un cadou fatal” (21:23:43).
08.11.2023 „Distruge rețeaua de tuneluri” (21:26:46), „Consecințele războiului” (21:30:01) și „Au sărbătorit ziua eliberării” (21:37:46).
09.11.2023 „Război Israel- Hamas” (21:12:45), „Atacuri mai intense” (21:16:23) „Rute alternative pentru export” (21:19:05) și „Ungaria se opune” (21:21:40).
10.11.2023 „Luptele nu conțin” (21:19:09) și „Inundații în Franța” (21:22:46).
11.11.2023 „Spitalele din Gaza, în colaps” (21:02:34), „Accident feroviar în Rusia” (21:22:31), „Vulcamul Etna a erupt din nou” (21:23:39) și „Europa, sub ape” (21:24:44)
12.11.2023 „Războiul Israel-Hamas” (21:01:11), „Mărturii tulburătoare” (21:05:30) și „Începe sezonul balurilor” (21:31:26).

În acest sens, sunt relevante prevederile **art. 13 alin. (5) lit. e) din CSMA**: „ În programele audiovizuale de știri și de dezbateri trebuie să fie respectate următoarele reguli: e) în cazul prezentării înregistrărilor provenite din alte surse decât cele ale redacției, să se precizeze acest lucru.”

Serviciul media audiovizual public „Moldova-1” a difuzat subiecte fără a indica mențiunea „Arhiva”:

- 07.11.2023** „Se zdruncină scaunul lui Șor” (21:21:08).
09.11.2023 „Șor a părăsit Israel” (21:02:46).
10.11.2023 „Manole, din nou șef” (21:09:00)
11.11.2023 „Șor a revenit în Israel” (21:08:08)

Prin urmare, sunt relevante prevederile **art. 13 alin. (14) din CSMA**: „Difuzarea unor imagini și/sau înregistrări sonore de arhivă trebuie să fie însoțită de datarea acestora ori de mențiunea „Arhiva””.

Totodată, este de specificat că prin Decizia nr. 353 din 03 noiembrie 2023, CA a sancționat cu avertizări publice Instituția Publică Compania „Teleradio - Moldova”, fondatoarea serviciului media audiovizual public de televiziune „Moldova-1”, pentru încălcarea prevederilor art. 13 alin. (5) lit. e) și alin.(14), în conformitate cu art. 84 alin. (3) lit. a) din Codul serviciilor media audiovizuale nr. 174/2018.

Direcția control servicii media audiovizuale

